

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w II Wydziale Karnym w składzie

Przewodniczący	SSA Leszek Kulik (spr.)
Sędziowie	SSA Andrzej Czapka SSA Jerzy Szczurewski
Protokolant	Anna Kuklińska

przy udziale prokuratora Marka Maliszewskiego

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2019 r.

sprawy **P. K., s. B.**

oskarżonego z art. 148 § 1 kk

z powodu apelacji prokuratora, obrońcy oskarżonego i pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 5 września 2018 r., sygn. akt III K 25/18

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądza od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej A. K. zadośćuczynienie w kwocie 5.000 (pięciu tysięcy) złotych;

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. I. Ł. kwotę 738 zł, w tym kwotę 138 zł podatku VAT, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego z urzędu oskarżycielki posiłkowej A. K. za postępowanie przed sądem drugiej instancji;

IV. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. W. P. kwotę 738 zł, w tym kwotę 138 zł podatku VAT, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego z urzędu oskarżonego przed sądem drugiej instancji;

V. zwalnia oskarżonego od kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5.09.2018 r., sygn.. akt III K 25/18, Sąd Okręgowy w Białymstoku uznał oskarżonego P. K. za winnego tego, że w dniu 18.01.2016 r. w B. w mieszkaniu położonym przy ul. (...) działając z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia swojego ojca B. K. poprzez bicie i kopanie po całym ciele oraz duszenie spowodował u niego

obrażenia ciała w postaci podbiegnięć krwawych na twarzy, szyi, klatce piersiowej, kończynach górnych i dolnych, na brzuchu, otarć naskórka w obrębie twarzy, masywnego obrzęku powieki górnej i dolnej oka lewego oraz małżowiny usznej lewej, podbiegnięcia krwawego i pęknięcia błony śluzowej obrębie czerwieni wargowej wargi górnej i dolnej po stronie lewej, wybroczyny krwawej na grzbiecie i na kończynie dolnej prawej, wylewów krwawych w okolicy łopatki lewej i prawej, a także w okolicy łędźwiowo-krzyżowej z obrzękiem, podbiegnięcia krwawego powłok miękkich głowy w okolicy skroniowo-ciemieniowej lewej, czołowej lewej i potylicznej lewej, po stronie prawej w okolicy czołowo-ciemieniowej, obustronne podbiegnięcia krwawe mięśni skroniowych, krwawienie podtwardówkowe i podpajęczynówkowe, wybroczyn krwawych w języku, wylewów wokół chrząstek krtani, ognisk zachłyśnięcia się krwią, rozdarcia krezki jelita cienkiego, czego następstwem był wstrząs krwotoczny do jamy brzusznej z komponentem duszenia, skutkujący zgonem pokrzywdzonego, tj. czynu z art. 148 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 148 § 1 k.k. skazał go i wymierzył mu karę 12 lat pozbawienia wolności, na podstawie art. 62 k.k. orzekł terapeutyczny system wykonywania kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec oskarżonego P. K., na mocy art. 93a § 1 pkt. 3 k.k., art. 93 b § 1 i 3 k.k. i art. 93c pkt. 5 k.k. orzekł wobec niego środek zabezpieczający w postaci terapii uzależnień, na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu na poczet orzeczonej wobec niego kary pozbawienia wolności okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie w dniach od 1.01.2017 r. od godz. 0.00 do 11.05.2017 r. do godz. 15.10. i rozstrzygnął o kosztach procesu.

Apelacje od powyższego wyroku wnieśli obrońca oskarżonego, pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej i prokurator.

Obrońca oskarżonego zaskarżył wydany wyrok w całości i zarzucił mu błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegającego na uznaniu i przyjęciu /zdaniem oskarżonego/, że zebrany w sprawie materiał dowodowy daje podstawy do uznania, iż swoim zachowaniem i działaniem w dniu 18.01.2016 r. dopuścił się popełnienia czynu określonego w przepisie art. 156 § 3 k.k. lub w przepisie art. 158 § 3 k.k.

Obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty poprzez przyjęcie, że oskarżony P. K. swoim zachowaniem wyczerpał znamiona czynu określonego w art. 156 § 3 k.k. lub art. 158 § 3 k.k. i wymierzenie stosownej kary wynikającej z sankcji wskazanych przepisów.

Pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej zaskarżyła powyższy wyrok w całości i zarzuciła mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, mający wpływ na jego treść, a polegający na przyjęciu, że wniosek o orzeczenie obowiązku naprawienia szkody, zadośćuczynienia lub nawiązki nie jest zasadny, w sytuacji gdy A. K. pomimo faktu, że przebywała za granicą była bardzo związana z ojcem, ojciec dzwonił do córki i płakał, że syn się nad nim zneęca. Wbrew ustaleniom Sądu tragiczna śmierć ojca pogorszyła istotnie jej sytuację życiową a co za tym idzie finansową. Oskarżycielka posiłkowa wróciła do Polski w związku zaistniałą sytuacją i pogrzebem ojca. Bardzo przeżyła śmierć ojca. Dodatkowo straciła pracę za granicą z uwagi na powrót do Polski związany ze śmiercią ojca,
2. rażącą niewspółmierność kary poprzez wymierzenie kary zbyt łagodnej w stosunku do popełnionego przestępstwa, sposobu jego popełnienia, oceniając także zachowanie oskarżonego po popełnieniu czynu. Podniosła, że okoliczność uzależnienia od alkoholu i narkotyków nie jest okolicznością łagodzącą.

Wniosła o zmianę wyroku wobec oskarżonego i wymierzenie kary zgodnie z wnioskiem Prokuratury, orzeczenie obowiązku naprawienia szkody, zadośćuczynienia lub nawiązki na rzecz oskarżycielki posiłkowej zgodnie ze złożonym wnioskiem, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Prokurator zaskarżył wyrok w części dotyczącej kary na niekorzyść oskarżonego i zarzucił mu rażącą niewspółmierność wymierzonej oskarżonemu kary, poprzez skazanie P. K. na mocy art. 148 § 1 k.k. na karę 12 lat pozbawienia wolności, podczas gdy całokształt okoliczności przedmiotowej sprawy, a w szczególności rodzaj naruszonego dobra, sposób popełnienia czynu, wysoki stopień społecznej szkodliwości czynu, a także względy prewencji indywidualnej i ogólnej, a przede wszystkim fakt uprzedniej karalności oskarżonego, świadczą o braku pozytywnej prognozy kryminologicznej

co do zapobieżenia powrotowi do przestępstwa przez P. K.. Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia w części dotyczącej kary poprzez orzeczenie wobec oskarżonego kary 25 lat pozbawienia wolności.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacje prokuratora i obrońcy oskarżonego jako całkowicie bezzasadne, nie zostały uwzględnione.

Na uwzględnienie w części zasługiwała jedynie apelacja pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej A. K..

Odnosząc się na wstępie do apelacji obrońcy oskarżonego, nie sposób zgodzić się z zarzutami skarżącego, jakoby zaskarżone orzeczenie było obarczone błędem w ustaleniach faktycznych. Przeprowadzona kontrola odwoławcza wyroku nie potwierdziła zasadności zarzutów stawianych w tym zakresie, które odnoszą się do przyjętej w zaskarżonym wyroku kwalifikacji prawnej czynu oskarżonego. Sąd Okręgowy w pisemnych motywach swego orzeczenia wyjaśnił kwalifikację prawną czynu przypisanego oskarżonemu i wskazał dlaczego przyjął, iż oskarżony działał z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia swojego ojca B. K..

Całkowicie bezzasadny jest wniosek obrońcy o przyjęcie kwalifikacji prawnej czynu oskarżonego z art. 156 § 3 k.k. lub z art. 158 § 3 k.k. Różnica między zabójstwem a przestępstwem z art. 156 § 3 tkwi w stronie podmiotowej czynu i polega na tym, że w wypadku popełnienia zbrodni zabójstwa sprawca ma zamiar bezpośredni lub ewentualny pozbawienia życia człowieka i w tym celu podejmuje działanie lub zaniechanie, a w wypadku popełnienia czynu z art. 156 § 3 sprawca działa z zamiarem bezpośrednim lub ewentualnym spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego, a na następstwo czynu w postaci śmierci nawet się nie godzi.

Z takim przypadkiem nie mamy jednak do czynienia w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy zasadnie bowiem przyjął, że P. K. działał z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia swego ojca B. K.. Ustalenia dotyczące zamiaru ewentualnego zabójstwa powinny wynikać z analizy całokształtu przedmiotowych i podmiotowych okoliczności zajścia, a w szczególności ze stosunku sprawcy do pokrzywdzonego, jego właściwości osobistych i dotychczasowego trybu życia, pobudek oraz motywów działania oraz z wszelkich innych przesłanek wskazujących na to, że sprawca, chcąc spowodować uszkodzenie ciała, zgodą swą, stanowiącą realny proces psychiczny, obejmował tak wyjątkowo ciężki skutek, jakim jest śmierć ofiary" (wyrok składu 7 sędziów SN z dnia 28 czerwca 1977 r., VI KRN 14/77, OSNKW 1978, nr 4-5, poz. 43).

Sąd Okręgowy dokonał takiej analizy i zasadnie przyjął, że oskarżony bijąc swego ojca i kopiąc po całym ciele niewątpliwie musiał przewidywać możliwość pozbawienia życia pokrzywdzonego, zaś pozostawiając go po tak brutalnym pobiciu bez jakiegokolwiek pomocy, na taki skutek się godził.

Wbrew sugestiom obrońcy czynu oskarżonego nie sposób również zakwalifikować z art. 158 § 3 k.k., który penalizuje udział w bójkę lub pobiciu, a więc w zdarzeniu w którym uczestniczą co najmniej trzy osoby. Bójka to zdarzenie, w którym biorą udział co najmniej trzy osoby i każda z nich jednocześnie atakuje i broni się. W pobiciu udział biorą także co najmniej trzy osoby, ale można wyodrębnić stronę atakującą i broniącą się. W tym przypadku w zdarzeniu uczestniczyły jednie dwie osoby tj. napastnik i jego ofiara.

Na uwzględnienie nie zasługiwała apelacja pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej A. K. w tej części, w której domagała się orzeczenia na rzecz oskarżycielki posiłkowej obowiązku naprawienia szkody lub nawiązki. Należy w tym miejscu przypomnieć, że elementarnym warunkiem orzeczenia obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznana krzywdę na podstawie art. 46 § 1 jest faktyczne istnienie odpowiednio szkody lub krzywdy w chwili orzekania (. SN w wyroku z dnia 18 lutego 2015 r., II K 27/15, Prok. i Pr. – wkł. 2015, nr 5, poz. 2). Zaznaczyć przy tym należy, że nawiązka, o której mowa w art. 46 § 2 k.k., jest rodzajem "zryczałtowanego naprawienia szkody" (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14.03.2018 r., I ACa 957/17), LEX nr 2478517 i stosownie do dyspozycji powołanego przepisu orzeka się ją w sytuacji, gdy ustalenie wysokości szkody poniesionej przez pokrzywdzonego wskutek przestępstwa jest znacznie utrudnione. Nie zmienia to jednak faktu, że warunkiem orzeczenia obowiązku naprawienia szkody lub nawiązki jest ustalenie zaistnienia szkody, której w tym przypadku oskarżycielka posiłkowa nie wykazała.

W szczególności nie przedstawiła żadnych dowodów na okoliczność, że jej sytuacja materialna wskutek śmierci pokrzywdzonego uległa pogorszeniu.

Jako zasadny Sąd Apelacyjny ocenił natomiast wniosek o zasądzenie od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej stosownego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Niewątpliwie na skutek śmierci ojca, a więc osoby bliskiej dla A. K., oskarżycielka posiłkowa doznała krzywdy. Przy ustaleniu wysokości zadośćuczynienia uwzględnia się winę sprawcę, charakter i rozmiar krzywd, czas trwania cierpienia oraz sytuację pokrzywdzonego, w szczególności gdy na skutek czynu jego sytuacja osobista, zawodowa czy też majątkowa uległa pogorszeniu (zob. wyrok SN z 7.10.1998 r., I CKN 418/98, LEX nr 1215980, oraz uzasadnienie postanowienia SN z 10.10.2013 r., V KK 130/13, LEX nr 1402695).

Z zeznań A. K. wynika, że była blisko związana z ojcem i jego śmierć w zaistniałych okolicznościach był dla niej niewątpliwie przeżyciem traumatycznym z czym niewątpliwie wiązały się określone cierpienia psychiczne. Z natury rzeczy wiążą się one zawsze z utratą osoby bliskiej.

Uznając zasadność wniosku w tym zakresie, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w tej części i zasądził od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej zadośćuczynienie w kwocie 5000 (pięciu tysięcy) złotych, uznając, że jego wysokość jest współmierna do doznanej przez nią krzywdy.

Zastrzeżeń nie budzi też orzeczona wobec oskarżonego kara. Orzekając w tym przedmiocie, Sąd Okręgowy uwzględnił całokształt okoliczności ujawnionych na rozprawie, w tym właściwości i warunki osobiste oskarżonego, jego dotychczasowy sposób życia, w tym uprzednią karalność. Przy tej ocenie uwzględnił też stopień winy oskarżonego, charakter popełnionego czynu i jego tragiczne i nieodwracalne skutki.

Sąd baczyl jednak również, aby orzeczona kara nie przekroczyła stopnia winy oskarżonego. W szczególności dostrzegł okoliczność, że oskarżony wychowywał się w rodzinie dysfunkcyjnej, w której jego zmarły ojciec B. K. znęcał się nad nim i jego matką. W dzieciństwie był krzywdzony i pozbawiony właściwych wzorców. Wynikiem takich doświadczeń z dzieciństwa oraz patologicznych relacji rodzinnych było wykształcenie w nim nieprawidłowej - dysocjalnej osobowości. Takie wnioski wynikają też z wydanej w sprawie opinii sądowo - psychiatrycznej. Według biegłych to poczucie krzywdy i napicie narastało w nim przez lata. Z tego też powodu nie potrafił w sposób konstruktywny rozwiązywać swoich problemów życiowych, zażywał środki psychoaktywne, co wyzwalalo w nim zachowania agresywne i autoagresywne. Wynikiem tego procesu były też podejmowane przez oskarżonego samookaleczenia i próby samobójcze (k. 674). Wszystkie te uwarunkowania kształtujące jego osobowość i przyjętą postawę życiową uwzględnił Sąd I instancji przy wymiarze kary i Sąd Apelacyjny ustalenia te w pełni aprobuje.

Wskazują one, że P. K. mimo uprzedniej karalności, nie jest jeszcze sprawcą na tyle zdemoralizowanym, aby całkowicie wykluczyć w jego przypadku skuteczność oddziaływań resocjalizacyjnych. Natomiast kara 25 lat pozbawienia wolności, której domaga się zarówno prokurator i pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej, ma przede wszystkim charakter eliminacyjny, a ze względu na bardzo długi okres izolacji trudno jest przypisywać jej funkcję resocjalizacyjną. Należy ją wymierzać w przypadkach najcięższych zbrodni, gdy okoliczności obciążające zdecydowanie przeważają nad okolicznościami łagodzącymi, a sprawca cechuje się szczególnie aspołecznymi właściwościami i przejawia głęboką demoralizację. Wolno ją zatem orzec tylko wtedy, gdy stopień winy sprawcy jest na tyle wysoki, że nawet kara 15 lat pozbawienia wolności nie spełniłaby pokładanych w niej celów określonych w art. 53 § 1 k.k." W przypadku P. K. tak kategorycznej negatywnej prognozy kryminologicznej nie sposób postawić, za czym przemawia również jego postawa w procesie, kiedy to w części przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu tj. do pobicia swego ojca w dniu zdarzenia i oświadczył, że wstydzi się prowadzonego dotychczas sposobu życia i żałuje swego czynu (k. 890, 904). W tych okolicznościach orzeczonej wobec niego kary 12 lat pozbawienia wolności nie można postrzegać jako rażąco łagodnej.

Z tych też względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu oraz kosztach zastępstwa procesowego oskarżycielki posiłkowej z urzędu za postępowanie przed sądem drugiej instancji orzeczono na podstawie § 17 ust. 2

pkt 5 w zw. z § 4 ust. 1 - 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz.1714), zaś o kosztach sądowych za postępowanie odwoławcze zgodnie z treścią art. 624 § 1 k.p.k.